

PAPER DETAILS

TITLE: OKUL LİDERLİĞİ VE SINIF-IÇİ ÖĞRETİMDE ÖĞRETİMSEL İKLİMİN ARACI ROLÜ

AUTHORS: Ömür Çoban,Mehmet Tufan Yalçın

PAGES: 253-265

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2995622>

Okul Liderliği ve Sınıf-İçi Öğretimde Öğretimsel İklimin Aracı Rolü

Ömür ÇOBAN¹ ve Mehmet Tufan YALÇIN²

The Mediating Role of Instructional Climate in The Relationship between School Leadership and Classroom Instruction³

Abstract:

Recent research investigating the quality in education has examined the processes and structures in effective schools, and they have tried to explain the understanding of management in effective schools by focusing on many variables such as climate, educational processes, and student academic success. The place where the student meets quality education is inside the classroom, and how the teacher manages the educational processes, the strategies and approaches used in classroom teaching play a leading role in the student's receiving qualified education. Studies conducted in recent years have tried to reveal the direct or indirect effects of school leaders on teaching and learning processes. Based on this trend, the aim of this study is to determine the mediating role of instructional climate in the relationship between school leadership and classroom instruction. We used a cross-sectional research design, one of the quantitative research methods. For this purpose, school leadership, instructional climate, and classroom instruction scales were applied to teachers working in secondary schools. The universe of the research consists of public-private secondary schools in the districts of Karaman province and the teachers working there. In this context, 585 teachers working in secondary schools in Karaman province were reached in the 2020-2021 academic year. Approximately, 60% of the teachers participating in the research were female teachers. In the study, the relationships between the variables were examined based on structural equation modeling. We have four hypotheses: (i) School leadership directly affects the instructional climate, (ii) school leadership directly affects classroom instruction, (iii) the instructional climate directly affects classroom instruction and (iv) school leadership indirectly affects classroom instruction. The results reveal that the school principal's school leadership behaviours directly affect the instructional climate and classroom instruction activities. Additionally, the findings showed that school leaders have an indirect effect on classroom instruction through instructional climate. For this reason, researchers are recommended to test different models with different variables that will explain the indirect effect. We conducted a cross-sectional correlation model while testing the research hypotheses. Longitudinal data should be collected to analyze variables in this regard. Second, we tested the hypotheses via a single-level analysis. Further research should be modelled using the two-level analysis method. Finally, the sample for this research consists of teachers. To get rid of social prejudice while presenting the results, data should be collected from school actors such as students, parents, school principals, etc.

Keywords: School leadership, instructional climate, classroom instruction, structural equation model.

Özet

Eğitimin niteliğini araştıran çalışmalar, etkili okullardaki süreçleri ve yapıları incelemişler ve etkili okuldaki yönetim anlayışı, iklim, eğitim öğretim süreçleri, öğrenci akademik başarısı gibi birçok değişkeni araştırma konusu yapmışlardır. Nitelikli eğitimle öğrencinin temas ettiği yer sınıfın içidir ve burada öğretmenin eğitim öğretim süreçlerini nasıl yönettiği, sınıf içi öğretimde kullandığı stratejiler ve yaklaşımların kalitesi, öğrencinin nitelikli eğitim almasında başat rol oynamaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar okul liderlerinin eğitim öğretim süreçlerine doğrudan ya da dolaylı etkilerini ortaya koyma çabasıdadır. Bu çalışmanın amacı da bu eğilimden yola çıkarak, okul liderliği ve sınıf-ıçi öğretim ilişkisinde öğretimsel iklimin aracı rolünü belirlemektir. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu amaçla

¹ Assoc. Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey University Faculty of Education, Responsible Author: cobanomur@gmail.com, 0000-0002-4702-4152

² Assist. Prof. Dr., Çankırı Karatekin University Faculty of Humanities and Social Sciences, tufan.yalcin@hotmail.com, 0000-0001-8386-2308

³ This study was presented as an oral presentation at the 16th International Congress on Educational Administration held in Ankara on April 28-30, 2023.

ortaokullarda görev yapan öğretmenlere okul liderliği, öğretimsel iklim ve sınıf-içi öğretim ölçekleri uygulanmıştır. Araştırma Araştırmanın evrenini Karaman ili ilçelerinde bulunan devlet-özel ortaokulları ve buralarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Karaman ilinde bulunan ortaokullarda görevli 585 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık %60'ı kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Çalışmada değişkenler arasındaki ilişkiler yapısal eşitlik modellemesine dayalı olarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında dört hipotez test edilmiştir: (i) Okul liderliği öğretimsel iklimi doğrudan etkilemektedir, (ii) okul liderliği sınıf içi öğretimi doğrudan etkilemektedir, (iii) öğretimsel iklim sınıf içi öğretimi doğrudan etkilemektedir ve (iv) okul liderliği sınıf içi öğretimi dolaylı yoldan etkilemektedir. Araştırmanın sonuçları, okul müdürünün okul liderliği davranışlarının öğretimsel iklim ve sınıf-içi öğretim çalışmalarına doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışmamızın bulguları, okul liderlerinin öğretimsel iklim aracılığıyla sınıf-içi öğretim üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bu nedenle araştırmacılara dolaylı etkiyi açıklayacak farklı değişkenler içeren farklı modelleri test etmeleri önerilmektedir. Bu çalışmanın üç temel sınırlılığı bulunmaktadır. Birincisi, araştırmanın hipotezlerini test ederken kesitsel korelasyon kullanılmıştır. Bu konuda değişkenleri analiz etmek için boyamsal veriler de toplanabilir. İkincisi, araştırmanın hipotezlerini test ederken tek düzeyli analiz yoluna gidilmiştir. Gelecek çalışmalarda iki düzeyli analiz yöntemi kullanılarak hem okul bazlı hem de okullar arası değişkenlerin yapısal eşitlik modellemesi yapılabilir. Son olarak, bu araştırmanın örneklemini öğretmenler oluşturmaktadır. Sonuçları ortaya koyarken sosyal önyargıdan kurtulmak adına öğrenciler, veliler, okul müdürleri vb. gibi diğer okul aktörlerinden veri toplanabilir.

Anahtar kelimeler: Okul liderliği, öğretimsel iklim, sınıf-içi öğretim, yapısal eşitlik modeli.

Extended Summary

Recent research investigating the quality in education has examined the processes and structures in effective schools, and they have tried to explain the understanding of management in effective schools (Leithwood, et al., 2020) by focusing on many variables such as climate (Özdemir & Yalçın, 2019), educational processes (Özdemir, 2019) and student academic success (Bossert, 1988; Leithwood et al., 2020). The place where the student meets quality education is inside the classroom, and how the teacher manages the educational processes, the strategies and approaches used in classroom teaching play a leading role in the student's receiving qualified education (Agasisti et al., 2020; Bellibaş et al., 2021; Kılınç, et al., 2022). The fact that the teacher is at a good level in classroom instruction and professional development is related to the leadership understanding in the school and the instructional climate created for the school (Leithwood et al., 2020; Özdemir, 2019). The studies in the field revealed that the school administrator has a positive effect on the teachers' classroom teaching activities by setting common goals for education, providing resources, creating a supportive instructional climate, and observing the class (Bellibaş et al., 2021; Day et al., 2011; Leithwood et al., 2004; Leithwood et al., 2020).

Purpose of the Research

The aim of this study was to reveal the direct and indirect effects of the school administrator on the classroom teaching processes. For this purpose, the study has four hypotheses:

- H₁: School leadership directly affects the instructional climate.
- H₂: School leadership directly affects classroom instruction.
- H₃: The instructional climate directly affects classroom instruction.
- H₄: School leadership indirectly affects classroom instruction.

Method

In this study, a cross-sectional research design, one of the quantitative research methods, was used. Cross-sectional surveys are mainly used in the social sciences to collect data on knowledge, behaviour, and attitudes. In this study, the relationships between school leadership, instructional climate, and classroom teaching were examined.

Sampling

This study includes 585 teachers working in secondary schools in Karaman province in the 2020-2021 academic year. 59.3% of the teachers participating in the research were female (n=347) and 40.7% were male (n=238). Also, 91.6% of the teachers were undergraduates (n=536) and 8.4% of them were graduates (n= 49).

Data Collection and Analysis

School Leadership Scale: The scale was developed by Leithwood (2012) and adapted into Turkish by Yalçın and Atasoy (2021). The scale consists of 22 items and 4 dimensions. An example of the items in the scale is “Gives employees a comprehensive sense of purpose” and “Supports teachers to develop their leadership skills.” The Cronbach alpha value of the scale was calculated as .972.

Instructional Climate Scale: The scale was developed by Yalçın (2018) to determine the perceived instructional climate level of teachers in their schools. The scale consists of one dimension and six items. Sample statements regarding the scale are: “Teachers in this school organize extracurricular activities for teaching purposes” and “Teachers in this school collaborate to achieve effective teaching.” The Cronbach alpha value of the scale was calculated as .933.

In-Class Teaching Scale: The scale was developed by the researchers of this study to reveal the teaching practices of teachers in the classroom. The scale consists of eleven items and the 3rd and 6th items are reverse scored. Some of the items are “Teachers give students in distress the attention they need” and “All students receive the same quality education.” The Cronbach alpha value of the scale was calculated as .925.

To assess the research’s assumptions, descriptive and reliability statistics of the scales were performed using IBM SPSS 25, and Mplus 8.3 software. Structural equation modeling (SEM) was conducted to analyze the direct and indirect effects of school leadership on classroom instruction practices.

Findings

The analysis indicated that there is a high and significant relationship between school leadership and instructional climate ($\beta = .758$, $se = 0.020$, $p < .001$). This result showed that school principals’ school leadership behaviors positively affect the instructional climate in their schools. Additionally, the results displayed that school leadership had a moderately significant effect directly ($\beta = .324$, $se = .047$, $p < .001$) and an indirect moderately significant effect on classroom instruction ($\beta = .393$, $se = .037$, $p < .001$). In another finding of the study, a moderately positive and significant relationship was found between instructional climate and classroom instruction ($\beta = .518$, $se = .047$, $p < .001$). When evaluated in general, the school leadership behaviors of school administrators directly affect classroom teaching practices and indirectly through the way of the instructional climate.

Results

Organizational outputs are vital to the effectiveness of the school, and the interaction between school stakeholders and stakeholders play a dominant role in this regard (Hallinger, 2005; Mattar, 2012). The first hypothesis put forward in this study is that school leaders directly affect the instructional climate. The results of the analysis revealed that the school leader directly affects the instructional climate. School leaders create this climate by establishing a trust-based relationship with school stakeholders, encouraging them to work collaboratively, setting common educational goals, and directing resources to educational processes. This result is in parallel with the studies of Cornell and Mayer (2010), Ripski and Gregory (2009), and Hallinger and friends (1996).

The second and fourth hypotheses of the study are that school leadership has a direct and indirect relationship with classroom instruction. According to the research findings, school administrators who exhibit school leadership behaviour directly and indirectly affect classroom instruction. School administrators directly affect in-class teaching by making course inspections and giving feedback to teachers about educational processes. Additionally, they indirectly affect in-class teaching processes by involving teachers in decisions, ensuring the effective use of resources in educational processes, and encouraging teachers in teachers' professional development and cooperation with each other. This result is consistent with the studies on this subject in the field (for example, Çoban et al., 2023; Day et al., 2011; Leithwood, 2012; Leithwood et al., 2020).

The third hypothesis of the study is that instructional climate is directly related to classroom instruction. As a result of the analyses, it was found that the quality of classroom instruction was higher in schools with an instructional climate. In schools with a strong educational climate, teachers act with a common mind, plan teaching processes together in cooperation, and share their professional experiences with each other. This ensures that in-class teaching becomes more qualified. Studies in the literature have also revealed that the quality of classroom teaching processes in schools with a strong instructional climate is high (Özdemir & Yalçın, 2019; Sebastian, et al. 2017; Wahlstrom & Louis, 2008).

Suggestions

We conducted a cross-sectional correlation model while testing the research hypotheses. Longitudinal data should be collected to analyze variables in this regard. Second, we tested the hypotheses via a single-level analysis. Further research should be modeled using the two-level analysis method. Finally, the sample for this research consists of teachers. To get rid of social prejudice while presenting the results, data should be collected from school actors such as students, parents, school principals, etc.

Giriş

Eğitimin niteliğini araştırarak çalışmalar, etkili okullardaki süreçleri ve yapıları incelemişler ve etkili okuldaki yönetim anlayışı (Leithwood vd., 2020), iklim (Özdemir & Yalçın, 2019), eğitim öğretim süreçleri (Özdemir, 2019), öğrenci akademik başarısı (Bossert, 1988; Leithwood vd., 2020) gibi birçok değişkeni araştırma konusu yapmışlardır. Nitelikli eğitimle öğrencinin temas ettiği yer sınıfın içidir ve burada öğretmenin eğitim öğretim süreçlerini nasıl yönettiği, sınıf içi öğretimde kullandığı stratejiler ve yaklaşımların kalitesi, öğrencinin nitelikli eğitim almasında başat rol oynamaktadır (Agasisti vd., 2020; Bellibaş vd., 2021; Kılınç vd., 2022). Öğretmenin sınıf içi öğretimde iyi seviyede olması ve mesleki açıdan kendisini geliştirmesi ise okuldaki liderlik anlayışı ve okulda yaratılan öğretimsel iklim ile ilişkilidir (Leithwood vd., 2020; Özdemir, 2019). Alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmenin sınıf içi öğretim faaliyetlerinde, okul yöneticisinin eğitim için ortak hedefler

belirleyerek, kaynak sağlayarak, destekleyici bir öğretimsel iklim oluşturarak ve ders denetimi yaparak etki sağladığını ortaya koymuştur (Bellibaş vd., 2021; Day vd., 2011; Leithwood vd., 2004, 2020). Bu çalışma, sınıf içi öğretim süreçlerinde okul yöneticisinin doğrudan ve dolaylı etkisini ortaya koymak için yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın dört tane hipotezi bulunmaktadır:

H₁: Okul liderliği, öğretimsel iklimi doğrudan etkilemektedir.

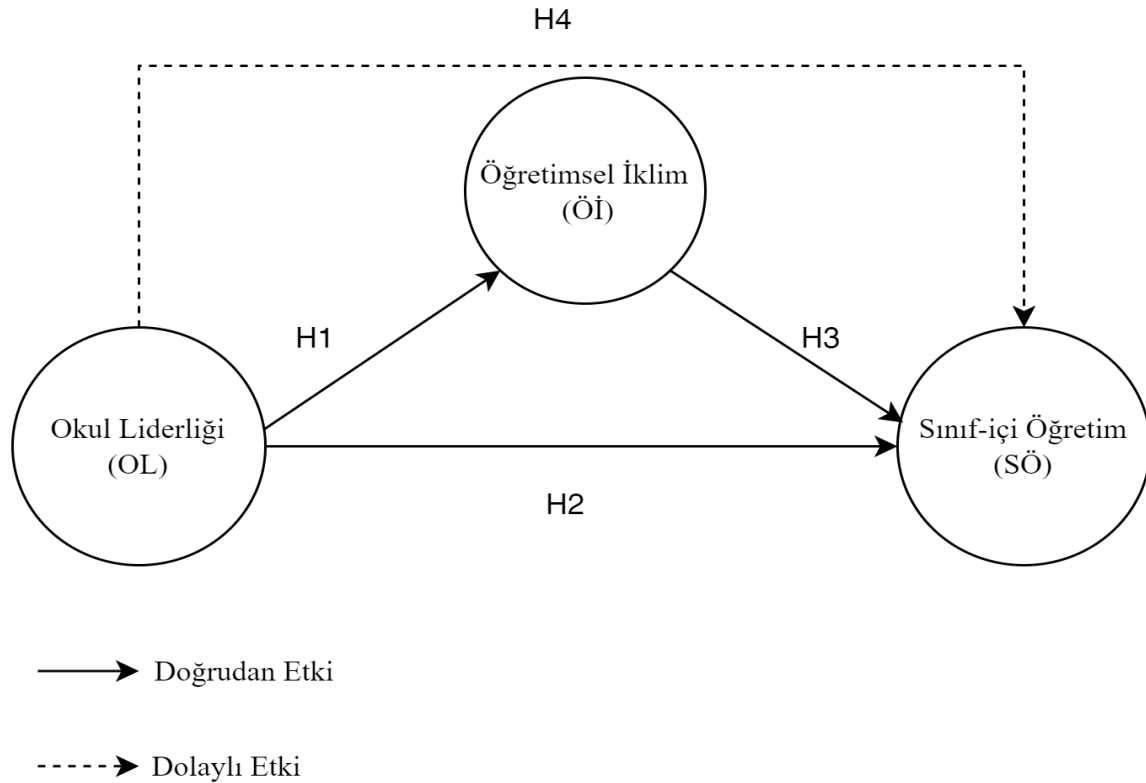
H₂: Okul liderliği, sınıf içi öğretimi doğrudan etkilemektedir.

H₃: Öğretimsel iklim, sınıf içi öğretimi doğrudan etkilemektedir.

H₄: Okul liderliği, sınıf içi öğretimi dolaylı yoldan etkilemektedir.

Kavramsal Çerçeve

Bu çalışmada okul liderliğinin sınıf içi öğretim faaliyetleri ile doğrudan ve dolaylı etkisi ile öğretimsel iklim aracılığı ile etkisi incelenmiştir. Şekil 1’de bu çalışmanın araştırma modeline yer verilmiştir. Bununla birlikte kavramsal çerçevede bu modelde yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler ampirik araştırmalarla destekli bir şekilde verilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın modeli

Sınıf-içi öğretim

Sınıf içi öğretim, öğretim süreçlerinde öğretmenin öğretim stratejilerini etkili bir şekilde kullanmasını bununla birlikte öğretimin uygulaması, geliştirmesi çalışmalarında ve öğrencilerin öğrenmelerini daha nitelikli hale

getirmede verilerle hareket etmesini içermektedir (Leithwood vd., 2020; Marzano vd., 2005; Rayor, 2010; Thoonen vd., 2011). Bu çalışmada sınıf içi öğretim üç temel noktada ele alınmıştır: (i) iyi yapılandırılmış etkili öğretim stratejileri (Marzano vd., 2005), (ii) öğretimle ilgili kararlar alırken öğrenci verilerinden yararlanma (Rayor, 2010; Williams, 2011) ve (iii) sınıf içi öğretimsel süreçleri kolaylaştırmak adına eğitim teknolojilerinden faydalanma (Means vd., 2010).

Son yıllarda yapılan çalışmalar, öğretmenin sınıf içi öğretim faaliyetlerinde okul yöneticisinin liderlik davranışlarının doğrudan ve dolaylı etkileri olduğunu ortaya koymuştur (Bellibaş vd., 2021; Leithwood vd., 2004, 2020). Okul yöneticisi bu doğrudan ve dolaylı desteğini, ortak hedefleri birlikte belirleyerek, okul paydaşları ile güvene dayalı ilişkiler kurarak, destekleyici bir öğretimsel iklim oluşturarak, okulun kaynaklarının öğretimsel amaçlar için kullanımını sağlayarak, ders denetimleri yaparak ve öğretimsel programları geliştirerek yapmaktadır (örn., Çoban vd., 2023; Day vd., 2011; Leithwood, 2012; Leithwood vd., 2020).

Öğretimsel iklim

Eğitim yönetiminde iklim kavramı incelendiğinde örgüt iklimi, öğrenme iklimi, okul iklimi ya da sınıf iklimi gibi birçok kavramla karşılaşmaktadır. Bu çalışmada kullanılacak olan öğretimsel iklim kavramını Hallinger ve arkadaşları (1996) okulun hedeflerini gerçekleştirmek adına öğrencinin öğrenme fırsatlarını gözetken ve öğretmenin öğrenme öğretme süreçlerindeki beklentilerini içeren konularda tüm okul paydaşlarının etkileşimli bir şekilde sergiledikleri tutum ve davranışlar olarak ifade etmektedir. Bu öğretimsel iklim içerisinde güven inşa etme, takım halinde işbirlikçi bir yaklaşımla eğitim öğretim süreçlerini yürütme de anahtar unsurlardır (Cornell & Mayer, 2010; Ripski & Gregory, 2009). Son kırk yılda yapılan çalışmalar, etkili okulun önemli çıktılarından birisi olan öğrenci başarısı üzerinde öğretimsel iklimin doğrudan etkisi olduğunu ortaya koymuştur (Bossert, Dwyer, Rowan, & Lee, 1982; Hallinger vd., 1996; Karadağ vd., 2016; Özdemir & Yalçın, 2019; Sebastian vd., 2017). Araştırmalar özellikle, güçlü bir öğretimsel iklimde sahip okullarda öğretmenlerin sınıf içi öğretim süreçlerini yürütmede ortak akılla hareket ettiklerini, işbirliği içerisinde öğretim süreçlerini birlikte planlanmadıklarını ve mesleki deneyimlerini birbirleri ile paylaşarak güçlü bir sınıf içi öğretim gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktadır (Özdemir & Yalçın, 2019; Sebastian vd., 2017; Wahlstrom & Louis, 2008). Bu sağlıklı ve güçlü öğretimsel iklim içerisinde sınıf içi öğretimin sadece öğrencilerin değil velilerin de yüksek beklentiler içerisinde olmasını sağladığı araştırmalarla ortaya konulmuştur (Johnson vd., 2000; Özdemir & Yalçın, 2019). Bu araştırmalar doğrultusunda bu çalışmanın üçüncü hipotezi öğretimsel iklimin sınıf içi öğretim süreçlerini doğrudan etkilediği yönündedir (H₃).

Okul liderliği

Okul liderliği kavramının son 50 yıldır önemi artarak günümüzde de başarılı okullar için temel bir faktör olmaya devam etmektedir (Kemethofer vd., 2022). Son yıllarda ise konu üzerinde yapılan çalışmalar ağırlıklı olarak öğretim liderliği, dönüşümcü liderlik ve dağıtımcı liderlik gibi okul müdürünün bireysel liderliğinden (Hallinger & Heck, 1996; Heck & Hallinger, 2010; Leithwood & Jantzi, 2008; Özdemir & Demircioğlu, 2015; Sun & Leithwood, 2012), kolektif liderlik anlayışına doğru bir dönüşüme evrilmiştir (Leithwood, 2012; Leithwood vd., 2020; Printy vd., 2009). Bu bağlamda eğitimde ve okullarda etkili liderlik uygulamalarına ilişkin farklı modeller ortaya konmasına rağmen araştırmalar, bu kişilerin sahip olduğu ve kullandığı eğitimsel değerler, nitelikler, yeterlilikler, eğilimler, karar verme süreçleri ve gerçekleştirmeleri gereken eylem hakkında ortak bir anlayış geliştirmenin mümkün olduğunu göstermektedir (Day vd., 2009).

Bu çalışmada ele alınan okul liderliği kavramının teorik kökleri “entegre model” doğrultusunda (Printy vd., 2009) hazırlanan Ontario Liderlik Çerçevesine dayanmaktadır (Leithwood, 2012). Bu kapsamda ele alınan kavram pek çok sayıda çalışmada kullanılarak desteklenmektedir (Day vd., 2011; Leithwood vd., 2020; Leithwood & Jantzi, 2008). Bahsedilen çalışmalarda etkili okul liderliği uygulamaları dört boyut altında ele alınmaktadır: yön belirleme, ilişkiler kurma ve insanları geliştirme, istenen uygulamaları desteklemek için organizasyonu geliştirme ve öğretim programını iyileştirme (Leithwood, 2012; Leithwood vd., 2020).

Okul liderliği literatüründe okul liderliği ile öğrenci akademik başarıları arasındaki ilişkide giderek artan sayıda araştırma, okul liderliğinin öğretmen tutumları ve uygulamaları üzerinde faaliyet gösterdiği ve daha sonra öğrencilerin öğrenmesini dolaylı olarak etkilediği fikrini desteklemektedir (Bellibaş vd., 2022; Hallinger, 2011; Hallinger & Heck, 1996; Leithwood vd., 2020; Özdemir vd., 2022; Pitner, 1988; Sebastian, Allensworth, & Huang, 2016). Öğrenci akademik başarıları yanı sıra okul liderliğinin sınıf içi öğretim uygulamalarını da doğrudan ve dolaylı olarak etkilediğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Leithwood vd., 2020; Özdemir, 2019). Okul liderlerinin dolaylı gücü, okul süreçlerini tanımlama, personelin çalışma koşullarını belirleme ve okulları örgütsel ve kültürel bağlamları içinde şekillendirme rollerinden kaynaklanmaktadır (Pietsch & Tulowitzki, 2017). Bu çalışmalarda ortaya konan genel kanı okul liderinin sınıf içi öğretim uygulamalarını etkilemedeki aracı değişkenlerin keşfedilmesini sağlayan araştırmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda aracı değişken olarak okulun öğretimsel iklimi aracı değişken olarak modele eklenmiştir. Diğer bir ifadeyle okul liderinin sınıf içi öğretim uygulamalarında okulun öğretimsel iklim değişkeninin aracılık rolü yaptığı öne sürülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Kesitsel araştırmalar temel olarak sosyal bilimlerde bilgi, davranış ve tutumlar hakkında veri toplamak için kullanılmaktadır. Bu çalışmada da okul liderliği, öğretimsel iklim ve sınıf içi öğretim arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Örneklem

Bu çalışma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Karaman ilinde ortaokullarda görev yapan ortaokullarda görev yapan 585 öğretmeni kapsamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %59.3’ü kadın (n=347) ve %40.7’si erkektir (n=238). Öğretmenlerin ayrıca %91.6’sı lisans (n=536), %8.4’ü ise yüksek lisans mezunudur (n= 49).

Veri toplama araçları

Okul Liderliği Ölçeği: Ölçek Leithwood (2012) tarafından geliştirilmiş ve Yalçın ve Atasoy, (2021) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 22 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki maddelere örnek olarak, “Çalışanlara kapsamlı bir amaç duygusu verir.” ve “Öğretmenlerin liderlik becerilerini geliştirmelerini destekler.” şeklindedir. Ölçeğin Cronbach alpha değeri .972 olarak hesaplanmıştır.

Öğretimsel İklim Ölçeği: Ölçek, öğretmenlerin okullarındaki algıladıkları öğretimsel iklim düzeyini belirlemek için Yalçın (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyut ve altı maddeden oluşmaktadır. Ölçeğe ilişkin örnek ifadeler “Bu okulda öğretmenler, öğretim amaçlı ders dışı etkinlikler düzenler.” ve “Bu okulda öğretmenler, etkili

öğretimi gerçekleştirmek için iş birliği yaparlar.” şeklindedir. Ölçeğin Cronbach alpha değeri .933 olarak hesaplanmıştır.

Sınıf İçi Öğretim Ölçeği: Ölçek, öğretmenlerin sınıftaki öğretim uygulamalarını ortaya çıkarmak için bu çalışmanın araştırmacıları tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, on bir maddeden oluşmaktadır ve 3. ve 6. maddeler ters puanlanmaktadır. Bazı maddeler “Öğretmenler zor durumdaki öğrencilere ihtiyaç duydukları ilgiyi gösterirler.” ve “Tüm öğrenciler aynı kalitede eğitim alır.” Ölçeğin Cronbach alpha değeri .925 olarak hesaplanmıştır.

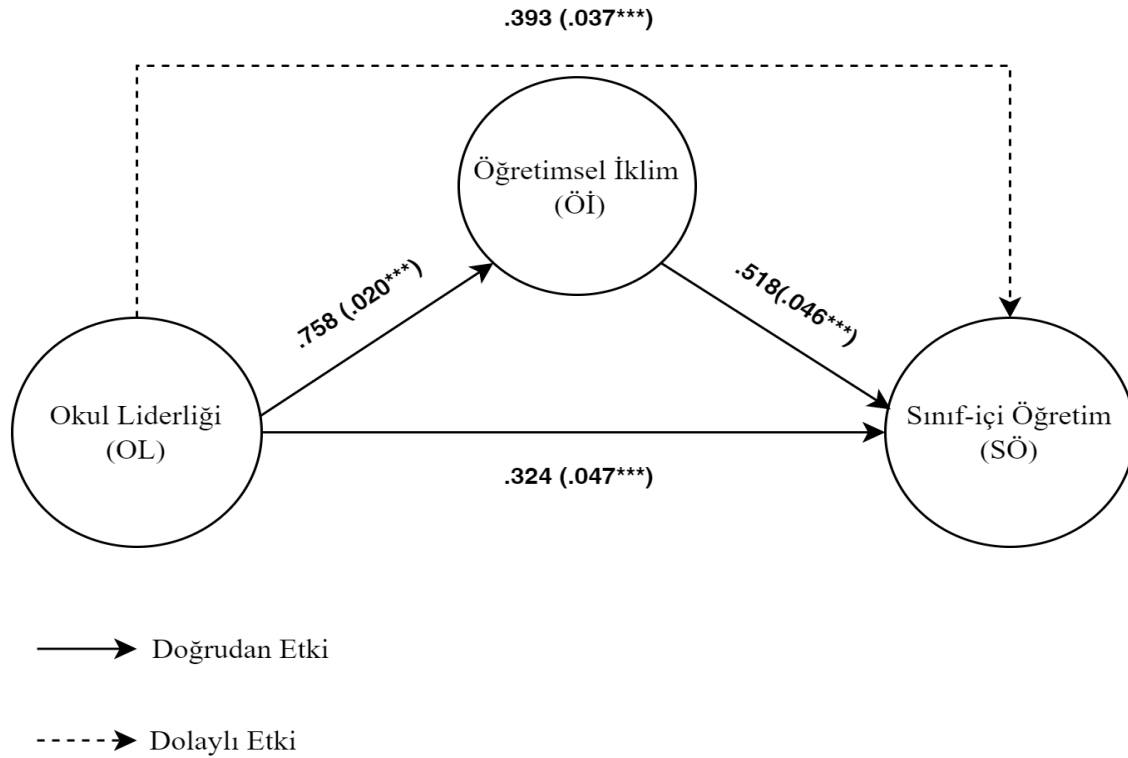
Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmanın verileri 2020-2021 eğitim öğretim yılında Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan 22/03/2021 tarih ve 22807663 sayılı resmi izin ile toplanmıştır. Etik kurul izni, Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen, Matematik ve Sosyal Bilimler Etik Kurulu’ndan 22.05.2023 tarihinde 33 nolu toplantıda alınmıştır. Bu çalışmada kullanılan değişkenlere ait ölçeklerin betimsel ve güvenilirlik istatistikleri IBM SPSS 25, araştırmada öne sürülen hipotezleri test etmek için Mplus 8.3 programları kullanılmıştır. Okul liderliğinin sınıf içi öğretim uygulamaları üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini analiz etmek için aracılığıyla yapısal eşitlik modellemesi (YEM) yapılmıştır (Muthén & Muthén, 2019, s. 55).

Bulgular

Araştırmaya ait Şekil 2’de sunulan kavramsal modelin uyum indeksleri $\chi^2=2276.224$, $df= 690$, $\chi^2/df= (3.30)$, RMSEA = .063, SRMR = .038, CFI = .923, TLI = .918. olarak hesaplanmıştır. Kline’a (2005) göre, χ^2/df değerinin 5’ten, RMSEA değerinin .080’dan, SRMR’nin .050’ten küçük, CFI ve TLI değerlerinin ise .90 üzerinde olması gerekmektedir. Bu sonuçlar bağlamında incelenen model, genel anlamda mükemmel uyum göstermektedir (Kline, 2005). Araştırmanın sonraki aşamasında ise değişkenler arasındaki yolları ve standartlaştırılmış katsayıları incelenmiştir. Kline’in (2005) yol katsayılarının etki büyüklüğüne ilişkin, etki büyüklüğüne göre ≥ 0.10 , ≥ 0.30 ve ≥ 0.50 değerlerini sırasıyla düşük, orta ve büyük etkiler olarak yorumlamaktadır. Şekil 2 standartlaştırılmış regresyon katsayılarını ve her yol için karşılık gelen standart hataları göstermektedir.

Şekil 2 incelendiğinde okul liderliğinin öğretimsel iklim ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişkisi vardır ($\beta = .758$, $sh= 0.020$, $p < .001$). Bu sonuç, okul müdürlerinin okul liderliği davranışlarının, okullarındaki öğretimsel iklimi olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Ayrıca sonuçlar okul liderliğinin sınıf içi öğretimin doğrudan orta düzeyde anlamlı bir etkisi ($\beta = .324$, $sh = .047$, $p < .001$) ve dolaylı yoldan orta düzeyde anlamlı bir etkisi ($\beta = .393$, $sh = .037$, $p < .001$) olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın diğer bir bulgusunda, öğretimsel iklim ile sınıf içi öğretim arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($\beta = .518$, $sh = .047$, $p < .001$). Genel olarak değerlendirildiğinde, okul yöneticilerinin okul liderliği davranışları, sınıf içi öğretim uygulamalarını doğrudan aynı zamanda öğretimsel iklim aracı rolü ile dolaylı olarak etkilemektedir.

Şekil 2. Model sonuçları

Sonuç ve Tartışma

Okulun etkililiğinde örgütsel çıktılar önemlidir, okul paydaşları ve paydaşlar arasındaki etkileşim de bu hususta başat bir role sahiptir (Hallinger, 2005; Mattar, 2012). Bu çalışmada da ortaya konulan ilk hipotez, okul liderlerinin öğretimsel iklimi doğrudan etkilediği şeklindedir. Analiz sonuçları, okul liderinin öğretimsel iklimi doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Okul liderleri, okul paydaşları ile güvene dayalı bir ilişki kurarak, onları iş birliği içinde çalışmaya teşvik ederek, ortak eğitimsel hedefler belirleyerek, kaynakları eğitim öğretim süreçlerine yönlendirerek bu iklimi oluştururlar. Bu sonuç, Cornell ve Mayer (2010), Ripski ve Gregory (2009) ve Hallinger ve arkadaşlarının (1996) çalışmaları ile paralellik göstermektedir.

Araştırmanın ikinci ve dördüncü hipotezi ise okul liderliğinin sınıf içi öğretim ile doğrudan ve dolaylı ilişkisi olduğu yönündedir. Araştırma bulgularına göre, okul liderliği davranışı sergileyen okul yöneticileri, sınıf içi öğretimi doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedirler. Okul yöneticileri ders denetimleri yaparak ve öğretmenlere eğitim öğretim süreçleri ile ilgili geri bildirimler vererek sınıf içi öğretimi doğrudan etkilemektedirler. Bunun yanı sıra, öğretmenleri kararlara katarak, kaynakların eğitim öğretim süreçlerinde etkili kullanımını sağlayarak ve öğretmenleri mesleki gelişimleri ve birbirleri ile iş birlikleri konusunda teşvik ederek dolaylı yoldan da sınıf içi öğretim süreçlerini etkilemektedirler. Bu sonuç, alanda bu konuda yapılan çalışmalarla tutarlıdır (örneğin, Çoban vd., 2023; Day vd., 2011; Leithwood, 2012; Leithwood vd., 2020).

Araştırmanın üçüncü hipotezi öğretimsel iklimin sınıf içi öğretim ile doğrudan ilişkili olduğu yönündedir. Yapılan analizler sonucunda, öğretimsel iklime sahip okullarda sınıf içi öğretimin niteliğinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Güçlü bir öğretimsel iklime sahip okullarda öğretmenler ortak akılla hareket etmekte, iş birliği

içerisinde öğretim süreçlerini birlikte planlamakta ve mesleki deneyimlerini birbirleri ile paylaşmaktadırlar. Bu da sınıf içi öğretimin daha nitelikli bir hale gelmesini sağlamaktadır. Alan yazında yapılan çalışmalarda da güçlü bir öğretimsel iklime sahip olan okullarda sınıf içi öğretim süreçlerinin niteliğinin yüksek olduğu ortaya konulmuştur (Özdemir & Yalçın, 2019; Sebastian vd., 2017; Wahlstrom & Louis, 2008).

Son yıllarda eğitim yönetimi alanında yapılan araştırmaların temel konularından birisi, okul liderliğinin okul çıktıları üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri üzerinedir. Bu çalışmada okul liderliğinin sınıf içi öğretim uygulamalarına doğrudan ve dolaylı etkilerini ortaya çıkarmaya odaklanmaktadır. Elde edilen sonuçlar geçmiş çalışmaları destekler niteliktedir ve batılı ülkelerde ve/veya batılı olmayan ülkelerde bu konuda yürütülen çalışmaların ortaya koyduğu büyük resme katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, bu çalışma okul müdürlerinin sergiledikleri liderlik davranışları sayesinde öğrenme öğretme süreçlerini nasıl etkileyecekleri konusunda da önemli bir yön göstericidir. Okul yöneticilerinin yanı sıra politika yapıcılar ve karar vericiler, okul müdürünün hangi davranışları sergileyerek nitelikli eğitimin temel taşı olan öğretmenlerin öğrenmeyi destekleyecek bir öğretimsel iklim oluşturacaklarını ve sınıf içi eğitim öğretim süreçlerinde destekleyeceklerini de daha net görmüşler ve okul yöneticisi atama, seçme ve yerleştirme kriterlerinde bu noktaları göz önünde bulundurma konusunda daha donanımlı hale gelmişlerdir.

Araştırmanın sınırlıkları ve öneriler

Bu çalışmanın üç temel sınırlılığı bulunmaktadır. Birincisi, araştırmanın hipotezlerini test ederken kesitsel korelasyon kullanılmıştır. Bu konuda değişkenleri analiz etmek için boyamsal veriler de toplanabilir. İkincisi, araştırmanın hipotezlerini test ederken tek düzeyli analiz yoluna gidilmiştir. Gelecek çalışmalarda iki düzeyli analiz yöntemi kullanılarak hem okul bazlı hem de okullar arası değişkenlerin yapısal eşitlik modellemesi yapılabilir. Son olarak, bu araştırmanın örneklemini öğretmenler oluşturmaktadır. Sonuçları ortaya koyarken sosyal önyargıdan kurtulmak adına öğrenciler, veliler, okul müdürleri vb. gibi diğer okul aktörlerinden veri toplanabilir.

Etik İzin

“Bu çalışmada dergi yazım kuralları, yayımlanma ilkeleri, araştırma ve yayımlama etik kurallarına ve derginin etik ilkelerine uyulmuştur. Yazarlar tüm etik hususlarla ilgili sorumludurlar. Araştırmanın verileri 2020-2021 eğitim öğretim yılında Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan 22/03/2021 tarih ve 22807663 sayılı resmi izin ile toplanmıştır. Etik kurul izni, Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen, Matematik ve Sosyal Bilimler Etik Kurulu’ndan 22.05.2023 tarihinde 33 nolu toplantıda alınmıştır.

Kaynakça

- Agasisti, T., Falzetti, P., & Soncin, M. (2020). School principals’ managerial behaviours and students’ achievement: An empirical analysis of Italian middle schools. *International Journal of Educational Management*, 34(5), 937-951. <https://doi.org/10.1108/IJEM-11-2018-0350>
- Bellibaş, M. Ş., Kılınç, A. Ç., & Polatcan, M. (2021). The moderation role of transformational leadership in the effect of instructional leadership on teacher professional learning and instructional practice: An integrated leadership perspective. *Educational Administration Quarterly*, 57(5), 776-814.

- Bellibaş, M. Ş., Polatcan, M., & Kılınç, A. Ç. (2022). Linking instructional leadership to teacher practices: The mediating effect of shared practice and agency in learning effectiveness. *Educational Management Administration & Leadership*, 50(5), 812-831. <https://doi.org/10.1177/1741143220945706>
- Bossert, S. T. (1988). Chapter 6: Cooperative Activities in the Classroom. *Review of Research in Education*, 15(1), 225-250.
- Bossert, S. T., Dwyer, D. C., Rowan, B., & Lee, G. V. (1982). The instructional management role of the principal. *Educational Administration Quarterly*, 18(3), 34-64.
- Cornell, D. G., & Mayer, M. J. (2010). Why do school order and safety matter? *Educational researcher*, 39(1), 7-15.
- Çoban, Ö., Özdemir, N., & Bellibaş, M. Ş. (2023). Trust in principals, leaders' focus on instruction, teacher collaboration, and teacher self-efficacy: Testing a multilevel mediation model. *Educational Management Administration & Leadership*, 51(1), 95-115. <https://doi.org/10.1177/1741143220968170>
- Day, C., Sammons, P., Hopkins, D., Harris, A., Leithwood, K., Gu, Q., Brown, E., & Kington, A. (2009). *The impact of school leadership on pupil outcomes. Final report*. DCFS.
- Day, C., Sammons, P., & Leithwood, K. (2011). *Successful School Leadership: Linking With Learning And Achievement: Linking with Learning*. McGraw-Hill Education (UK).
- Hallinger, P. (2005). Instructional Leadership and the School Principal: A Passing Fancy that Refuses to Fade Away. *Leadership and Policy in Schools*, 4(3), 221-239. <https://doi.org/10.1080/15700760500244793>
- Hallinger, P. (2011). Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. *Journal of Educational Administration*, 49(2), 125-142. <https://doi.org/10.1108/09578231111116699>
- Hallinger, P., Bickman, L., & Davis, K. (1996). School Context, Principal Leadership, and Student Reading Achievement. *The Elementary School Journal*, 96(5), 527-549. <https://doi.org/10.1086/461843>
- Hallinger, P., & Heck, R. H. (1996). Reassessing the Principal's Role in School Effectiveness: A Review of Empirical Research, 1980-1995. *Educational Administration Quarterly*, 32(1), 5-44.
- Heck, R. H., & Hallinger, P. (2010). Testing a longitudinal model of distributed leadership effects on school improvement. *The Leadership Quarterly*, 21(5), 867-885. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2010.07.013>
- Johnson, J. P., Livingston, M., Schwartz, R. A., & Slate, J. R. (2000). What makes a good elementary school? A critical examination. *The Journal of Educational Research*, 93(6), 339-348.
- Karadağ, E., Sabiha, İ., Öztekin, Ö., & Suat, A. (2016). Okul iklimi ve akademik başarı ilişkisi: Bir meta-analiz çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2).
- Kemethofer, D., Helm, C., & Warwas, J. (2022). Does educational leadership enhance instructional quality and student achievement? The case of Austrian primary school leaders. *International Journal of Leadership in Education*, 0(0), 1-25. <https://doi.org/10.1080/13603124.2021.2021294>

- Kılınç, A. Ç., Polatcan, M., Turan, S., & Özdemir, N. (2022). Principal job satisfaction, distributed leadership, teacher-student relationships, and student achievement in Turkey: A multilevel mediated-effect model. *Irish Educational Studies*, 0(0), 1-19. <https://doi.org/10.1080/03323315.2022.2061567>
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York.
- Leithwood, K. (2012). *The Ontario Leadership Framework 2012 with a discussion of the research foundations* (Research Report Sy 1; ss. 1-66). Institute for Educational Leadership and the Ontario Ministry of Education. http://iel.immix.ca/storage/6/1345688978/Final_Research_Report_-_EN.pdf
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2008). Linking Leadership to Student Learning: The Contributions of Leader Efficacy. *Educational Administration Quarterly*, 44(4), 496-528. <https://doi.org/10.1177/0013161X08321501>
- Leithwood, K., Seashore, K., Anderson, S., Wahlstrom, K., & Improvement, C. for A. R. and E. (2004). *Review of Research: How Leadership Influences Student Learning* [Report]. University of Minnesota, Center for Applied Research and Educational Improvement. <http://conservancy.umn.edu/handle/11299/2035>
- Leithwood, K., Sun, J., & Schumacker, R. (2020). How School Leadership Influences Student Learning: A Test of “The Four Paths Model”. *Educational Administration Quarterly*, 56(4), 570-599.
- Marzano, R. J., Waters, T., & McNulty, B. A. (2005). *School Leadership That Works: From Research to Results*. ASCD.
- Mattar, D. M. (2012). Factors affecting the performance of public schools in Lebanon. *International Journal of Educational Development*, 32(2), 252-263. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2011.04.001>
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2010). *Evaluation of Evidence-Based Practices in Online Learning: A Meta-Analysis and Review of Online Learning Studies* [Research Report]. U.S. Department of Education. <https://repository.alt.ac.uk/629/>
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (2019). *Mplus user's guide*. Muthén & Muthén.
- Özdemir, M., & Demircioğlu, E. (2015). Distributed leadership and contract relations: Evidence from Turkish high schools. *Educational Management Administration & Leadership*, 43(6), 918-938.
- Özdemir, N. (2019). A bibliometric analysis of research on principal leadership and student achievement. *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*, 6(7), Art. 7. <https://doi.org/10.18844/prosoc.v6i7.4512>
- Özdemir, N., Gümüş, S., Kılınç, A. Ç., & Bellibaş, M. Ş. (2022). A systematic review of research on the relationship between school leadership and student achievement: An updated framework and future direction. *Educational Management Administration & Leadership*. <https://doi.org/10.1177/17411432221118662>
- Özdemir, N., & Yalçın, M. T. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarısı ile Okul ve Öğrenci Düzeyi Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: İki Düzeyli Yol Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 44(200). <https://doi.org/10.15390/EB.2019.8056>

- Pietsch, M., & Tulowitzki, P. (2017). Disentangling school leadership and its ties to instructional practices—an empirical comparison of various leadership styles. *School Effectiveness and School Improvement*, 28(4), 629-649.
- Pitner, N. (1988). The study of administrator effects and effectiveness. İçinde N. J. Boyan (Ed.), *Handbook of research on educational administration: A project of the American Educational Research Association* (ss. 99-122). <https://www.semanticscholar.org/paper/Handbook-of-research-on-educational-administration-Boyan/074b8dfe3dc3dd9fae2edeae059e65f7bcc515d3>
- Printy, S. M., Marks, H. M., & Bowers, A. J. (2009). Integrated Leadership: How Principals and Teachers Share Transformational and Instructional Influence. *Journal of School Leadership*, 19(5), 504-532. <https://doi.org/10.1177/105268460901900501>
- Rayor, L. F. (2010). *Multiple perceptions of teachers who use data* [Ed.D.]. <https://www.proquest.com/docview/375548771/abstract/8BD98506B88B4C7EPQ/1>
- Ripski, M. B., & Gregory, A. (2009). Unfair, unsafe, and unwelcome: Do high school students' perceptions of unfairness, hostility, and victimization in school predict engagement and achievement? *Journal of School Violence*, 8(4), 355-375.
- Sebastian, J., Allensworth, E., & Huang, H. (2016). The Role of Teacher Leadership in How Principals Influence Classroom Instruction and Student Learning. *American Journal of Education*, 123(1), 69-108.
- Sebastian, J., Huang, H., & Allensworth, E. (2017). Examining integrated leadership systems in high schools: Connecting principal and teacher leadership to organizational processes and student outcomes. *School Effectiveness and School Improvement*, 28(3), 463-488.
- Sun, J., & Leithwood, K. (2012). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? *Leadership and Policy in Schools*, 11(4), 418-451. <https://doi.org/10.1080/15700763.2012.681001>
- Thoonen, E. E. J., Slegers, P. J. C., Oort, F. J., Peetsma, T. T. D., & Geijsel, F. P. (2011). How to Improve Teaching Practices: The Role of Teacher Motivation, Organizational Factors, and Leadership Practices. *Educational Administration Quarterly*, 47(3), 496-536. <https://doi.org/10.1177/0013161X11400185>
- Wahlstrom, K. L., & Louis, K. S. (2008). How Teachers Experience Principal Leadership: The Roles of Professional Community, Trust, Efficacy, and Shared Responsibility. *Educational Administration Quarterly*, 44(4), 458-495. <https://doi.org/10.1177/0013161X08321502>
- Williams, J. (2011). *A comparison of secondary principals' use of data systems to increase student achievement in mathematics as measured by standardized assessments* [D.Ed.]. <https://www.proquest.com/docview/867800169/abstract/D8C8FFCF321C4BC1PQ/1>
- Yalçın, M. T. (2018). *Ortaöğretim okullarının öğretimsel kapasitesi ile akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Doktora]. Gazi Üniversitesi.
- Yalçın, M. T., & Atasoy, R. (2021). Okul Liderliği Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), Art. 2.